

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2020-12-16
Stockholm

Mål nr
M 1751-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-01-24 i mål nr M 3624-19, se bilaga A

PARTER

Klagande M.K.

Ombud: Advokat M.J.

Motpart

Miljö- och konsumentnämnden i Borås stad

SAKEN

Strandskyddsdispens för gäststuga m.m. samt föreläggande att vidta rättelse på fastigheten XX i Borås kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på så sätt att föreläggandet upphävs i den del som föreskriver att el- och vattenledningar ska plockas bort från strandskyddsområdet.

Dok.Id 1638669

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.K. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja strandskyddsdispens för gäststugan med bastu, trädäcket och bryggan samt upphäva föreläggandet. För det fall att föreläggandet inte upphävs har M.K. yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra det så att åtgärderna ska vara utförda senast sex månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

Miljö- och konsumentnämnden i Borås stad har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.K. har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med sammanfattningsvis följande tillägg och förtydliganden. Det finns inte stöd i varken miljöbalken, dess förarbeten, praxis eller annan lagstiftning för att bedöma nedgrävda ledningar som en del av en byggnad enbart på den grunden att de betjänar eller har fysisk kontakt med byggnaden. Skulle motsvarande resonemang användas vid tillämpningen av plan- och bygglagen skulle antalet bygglovspliktiga åtgärder öka dramatiskt. Mark- och miljödomstolen har inte beaktat proportionalitetsprincipen. Kostnaderna för att gräva upp ledningarna står inte i proportion till vad föreläggandet ska uppnå. Det har visat sig att ett borttagande av el- och vattenledningarna skulle påverka bostadsbyggnadens uppvärmningssystem negativt eftersom ledningar i det systemet korsar el- och vattenledningarna.

Nämnden har anfört att den inte har några andra synpunkter än de som tidigare redovisats i ärendet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att det inte föreligger något särskilt skäl för dispens enligt 7 kap. 18 c § miljöbalken för gäststugan med bastu, trädäcket eller bryggan. Enligt praxis som tillkommit efter mark- och miljödomstolens dom kan även andra omständigheter än de som anges i 7 kap. 18 c–d § beaktas vid en intresseavvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, se rättsfallen MÖD 2020:2 I och II. I detta fall får dock det allmänna intresset som strandskyddet representerar anses väga tyngre än M.K.s intresse av att få uppföra gäststugan, trädäcket och bryggan. Överklagandet ska därför avslås i den del som avser strandskyddsdispens.

Även i fråga om föreläggandet instämmer Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning, förutom vad avser de el- och vattenledningar som går till gäststugan och som enligt föreläggandet ska plockas bort från strandskyddsområdet.

Föreläggandet är grundat på 7 kap. 15 § miljöbalken och för att det ska ha lagstöd krävs att ledningarna träffas av något av förbuden i den bestämmelsen. Det krävs även att ledningarna tillkommit efter att strandskydd infördes. Nämnden har inte närmare angett på vilken grund ledningarna är förbjudna.

Mark- och miljööverdomstolen anser, liksom mark- och miljödomstolen, att Mikael Karlsson inte har gjort det sannolikt att ledningarna funnits sedan före 1975, när generellt strandskydd infördes. Till skillnad från mark- och miljödomstolen bedömer dock Mark- och miljööverdomstolen att de inte kan betraktas som en del av byggnaden och att de därför inte är förbjudna enligt 7 kap. 15 § första punkten. Eftersom ledningarna är nedgrävda kan de inte avhålla allmänheten från området och de är därför inte heller förbjudna enligt bestämmelsens andra punkt.

I 7 kap. 15 § tredje punkten anges att grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten inte får utföras för bl.a. byggnader. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att förbudet enligt denna punkt skulle kunna träffa åtgärder som vidtas för att lägga ledningar på plats, men däremot inte ledningarna i sig. Det saknas därför

förutsättningar att förplikta M.K. att plocka bort ledningarna med stöd av bestämmelsens tredje punkt.

Slutligen finns det inte skäl att anta att ledningarna väsentligt förändrat livsvillkoren för djur- eller växtarter. De är därför inte heller förbjudna enligt 7 kap. 15 § fjärde punkten.

Eftersom el- och vattenledningarna inte träffas av något av förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken ska föreläggandet upphävas i den del som föreskriver att dessa ska tas bort. Det saknas skäl att förlänga den tid inom vilken de förelagda åtgärderna ska vara utförda och mark- och miljödomstolens dom ska därför inte ändras i övrigt.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, tekniska rådet Mikael Schultz, hovrättsrådet Ralf Järtelius och hovrättsassessorn Erik Stålhammar, referent.

Föredragande har varit Leonard Örner.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-01-24
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 3624-19

PARTER

Klagande M.K.

Ombud: Advokat M.J.

Motpart

Miljö- och konsumentnämnden i Borås kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2019-08-16 och 2019-08-16 i ärende nr 505-12666-2019 och nr 505-12251-2019 , se bilaga 1

SAKEN

Strandskyddsdispens för gäststuga m.m. samt föreläggande att vidta rättelse på fastigheten XX i Borås kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Miljö- och konsumentnämnden i Borås kommun (nämnden) beslutade den 26 februari 2019 att avslå en ansökan om dispens från strandskyddsbestämmelserna för gäststuga/bastu, trädäck och brygga på fastigheten XX i Borås kommun. Nämnden förelade därefter i beslut den 1 mars 2019 M.K., med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken och hänvisning till strandskyddsbestämmelserna i 7 kap. miljöbalken, att vidta vissa åtgärder på fastigheten YY. Innehållet i respektive beslut framgår av länsstyrelsens redogörelse för ärendet i bilaga 1.

Nämndens beslut överklagades till Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) som ändrade nämndens beslut endast på så sätt att en skyldighet att återställa markstruktur till opåverkat utseende upphävdes, se vidare bilaga 1. Länsstyrelsen avlog överklagandena i övrigt.

YRKANDEN M.M.

M.K. har överklagat länsstyrelsens beslut, avseende såväl dispens som åtgärdsföreläggande. Han har i fråga om dispensbeslutet i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen med ändring av överklagat beslut ska bevilja sökt strandskyddsdispens. I andra hand har han yrkat att beslutet ska upphävas och återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning. I fråga om åtgärdsföreläggandet har han i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut ska upphäva nämndens beslut. I andra hand har han yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver eller justerar punkterna, 2, 3, 4 och 5 i nämndens beslut.

Till stöd för sina ändringsyrkanden har han hänvisat till vad han anfört i länsstyrelsens ärende, med följande tillägg. Länsstyrelsen synes vara av den uppfattningen att proportionalitetsbedömning endast ska göras om särskilda skäl för åtgärd i och för sig finns. En sådan tolkning är inte förenlig med gällande rätt och innebär i praktiken att proportionalitetsbedömningen endast används i skärpande

riktning, mot den enskildes intressen. Länsstyrelsens hänvisning till MÖD 2013:37 är även direkt felaktig och synes enbart bygga på rubriksättningen av rättsfallet då Mark- och miljööverdomstolen i domskälen uttryckligen uttalat att det vid bedömningen om särskilda skäl föreligger så ska en intresseavvägning göras. Vid en sådan bedömning kan strandskyddsdispens istället förenas med villkor för att på så sätt medge strandskyddsdispens så att fastighetsägare att använda sin mark på sätt som denna önskar. I detta fall skulle t.ex. dispensen kunna förenas med villkor om att byggnaden endast får förses med fönster av viss storlek och/eller andra villkor för att på så sätt begränsa den privatiserande verkan och icke-obetydliga utvidgning av hemfridszonen som länsstyrelsen hävdar att byggnaden genom sina dörr- och fönsterpartier och tak med spotlights har.

Vad gäller länsstyrelsens bedömning angående föreläggande att ta bort el- och vattenledningar saknar beslutet stöd i lag. Ledningarna är utförda under tid då krav på strandsskyddsdispens inte fanns. Fråga är således om en pågående lagenlig användning varför det saknas förutsättningar att ålägga fastighetsägaren att ta bort ledningarna. Att dessa numera betjänar en byggnad som omfattas av dispensplikt innebär inte att ledningarna också är dispenspliktiga. Nedgrävda ledningar torde även överhuvudtaget sakna betydelse för frågan om den ovanliggande markytan är allemansrättsligt tillgänglig eller inte. Föreläggandet att ta bort ledningarna är därför både oskäligt och långt mer ingripande än vad som behövs.

Tiden för eventuella åtgärder ska anges till sex månader eftersom det tar tid att hitta lämplig entreprenör och tiden då arbetena kan utföras behöver anpassas med tanke på den hänsyn som kan behöva tas för att undvika störningar på växt- och djurlivet. Bl.a. innebär föreläggandet att strandremsa ska tas bort varför arbeten med nödvändighet måste ske i vatten.

DOMSKÄL

Dispensfrågan

Det är ostridigt att i målet aktuella åtgärder vidtagits i strid med strandskyddsförbud i och för sig, dock med undantag för anläggandet av el- och vattenledningar till

gäststuga/bastu. Klaganden har anfört att dessa ledningar utförts innan det fanns krav på strandskyddsdispens, och att de nedgrävda ledningarna inte i sig hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda området. Enligt domstolens mening framstår det som osannolikt att det innan det generella strandskyddet infördes skulle ha dragits fram vatten och el till den enkla bod som tidigare funnits inom området. Om så ändå varit fallet framstår som osannolikt att den nyuppförda byggnaden skulle betjänas av dessa ledningar. Det framstår istället som sannolikt att ny ledningsdragning skett i samband med utförandet av den byggnad som nu finns på platsen. I allt fall har klaganden inte visat något annat. Ledningarna får anses vara del av den uppförda byggnaden, och därmed placerade i strid med strandskyddsförbudet.

En dispens från strandskyddsbestämmelserna förutsätter att det finns särskilda skäl. I 7 kap. 18 c § miljöbalken räknas de omständigheter upp som får beaktas som särskilda skäl (i detta mål aktualiseras inte 18 d §). Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken får en inskränkning i enskilds rätt inte gå längre än vad som krävs för att syftet med strandskyddet ska tillgodoses. Bestämmelsen innebär att vid prövning om ett särskilt skäl föreligger ska det göras en intresseavvägning där även hänsyn tas till enskilda intressen. Bestämmelsen medför inte en möjlighet att meddela dispens med beaktande av andra omständigheter än de som anges i, såvitt nu är aktuellt, 7 kap. 18 c § miljöbalken. Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att det inte föreligger några sådana omständigheter, avseende någon av de i målet aktuella åtgärderna, som skulle kunna medföra dispens med tillämpning av 7 kap 18 c § miljöbalken. Omständigheter som inte finns kan inte beaktas vid en intresseavvägning och inte heller medföra särskilda skäl för dispens.

Domstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att det saknas förutsättningar att ge dispens, varför överklagandet i detta avseende ska avslås.

Frågan om rättelse

Eftersom de i målet aktuella åtgärderna har utförts i strid med strandskyddsförbud (se ovan) har det funnits förutsättningar för nämnden att ingripa med

åtgärdsföreläggande. Domstolen ser inte skäl för annan ändring av föreläggandet än den som redan gjorts av länsstyrelsen i det överklagade beslutet. Även domstolen anser att en tid om tre månader för att vidta rättelse är rimlig.

Domstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning i fråga om åtgärdsföreläggande, varför överklagandet ska avslås också i det avseendet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 14 februari 2020

Kristian Andersson

Malin Årebäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Kristian Andersson, ordförande, och tekniska rådet Malin Årebäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Martin Detert.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.